

تحقق حکمرانی مشارکتی

عطاءالله رفیعی آتانی، رئیس مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهرداری تهران: برنامه‌ای که به شورای شهر تهران دادیم اداره شهر بر اساس مشارکت است و اقدامات صورت گرفته بر اساس این برنامه تاکنون خوب بوده است. برخی

از ایده‌ها مانند من شهردارم در حوزه اداره شهر بوده و با مشارکت مردم پیش رفته است. در مجموعه مدیریت شهری از اجرای چنین برنامه‌هایی به دنبال تحقق حکمرانی مشارکتی هستیم و بر اساس آمارهای اعلام شده آمار

مشارکت شهروندان در این طرح از مرز یک میلیون رأی گذشته است و این نشان می‌دهد مردم نسبت به محله‌ها دغدغه‌مند هستند و برای حل مشکلات می‌خواهند با مدیریت شهری همراه شوند.

یادداشت‌ها

«من شهردارم» نقطه عطفی بر مدیریت شهری

علیرضا زاکانی
شهردار تهران

طبیعتاً شهرداری در همه ادوار مدیریت، برای پیشرفت تهران دغدغه‌های جدی در سر داشته است؛ اما هنوز پایتخت ایران اسلامی با مطلوبیت تراز خود فاصله زیادی دارد و هر روز بر حجم آسیب‌ها و خستگی‌های مزمزش افزوده می‌شود. این چنین است که امروز کلانشهر تهران، بیش از هر زمان دیگر، به خونی جدید نیاز دارد تا نفسی تازه کند. این نفس تازه باید در نخستین گام، سلول‌های حکمرانی شهری را به نشاط وادارد. باور کنیم مدل‌های سنتی مدیریت شهری دیگر جوابگوی نیازهای تهران نیست. شهر را باید به مردم سپرد تا با اراده آگاهانه و انتخاب‌های واقعی، آن را اداره کنند. آرمان ما، تهرانی است که همه شهروندانش فعال و در سرنوشت شهر مؤثر باشند. همین ایده تحولی است که بنیان طرح بزرگ «من شهردارم» واقع شده است. آری! تهران شهر مردم است. هر جا که مردم - یعنی تک‌تک شهروندان - در میدان مدیریت حاضر باشند تهران شانسش برای بهبود پیدا خواهد کرد و هر جا که حضور و مشارکت مردم به ویرترین‌ها و شعارها تنزل یابد زخم‌ها و رنج‌های پایتخت رو به فزونی می‌گیرد. با همین منطق، «من شهردارم» در خط سیر خود متعهد شده است که شهروندان به صورت واقعی از میان پروژه‌های تعریف شده، چیزی را که به صلاح محله خودشان می‌دانند، انتخاب کنند و شهرداری نیز بودجه لازم برای آن را تأمین کرده و رأی مردم را تا آخرین لحظه اجرا، تعقیب و دستاورد آن را، صادقانه به خود ایشان گزارش دهد. در نوبت پیشین طرح من شهردارم (سال ۱۴۰۱)، ۳۵۰ هزار نفر از تهرانی‌ها در رأی‌گیری پروژه‌های شهری شرکت کردند. همین اعتماد شهروندی، شهرداری تهران را مجاب کرد برای دوره دوم، افق یک میلیون نفر را هدف بگیرد اما شگفت آنکه این رکورد با فاصله‌ای معنادار شکست و میزان مشارکت شهروندان به عدد بیش از یک میلیون نفر دست یافت. دیگر اغراق نیست اگر این اتفاق را تاریخی و نقطه عطف مدیریت شهری پایتخت بدانیم. در همین مدت ثابت شد حضور و مشارکت مستقیم مردم در انتخاب پروژه‌های شهری و محلی، برکت‌آفرین و جهش‌بخش است. چرا که مردم بهتر از هر کس دیگری می‌دانند نیازها و جاماندگی‌های منطقه محل زندگی‌شان چیست و بودجه‌های شهرداری بایستی به چه سمت و سویی سرازیر شود. همین روند مشارکتی است که راه‌حل خروج از بن‌بست‌های شهر را به ما نشان داده است. به همین دلیل در دوره جاری طرح من شهردارم (سال ۱۴۰۲) برای ۴ هزار پروژه انتخاب شده توسط مردم، بودجه‌ای معادل ۹ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته‌ایم.

در پایان باید عنوان کنیم جلب مشارکت شهروندان در امور شهر، اصلاً به معنای سلب مسئولیت نیست و به هیچ عنوان به این بهانه، از مسئولیت‌های خود در مدیریت شهری، شانه خالی نخواهیم کرد. مشارکت مردم به ما کمک می‌کند تا مسئولیت‌های مان را درست‌تر و عادلانه‌تر به انجام رسانیم و به واسطه آن سطح بالاتر و عمیق‌تری از رضایت عمومی را بیافرینیم.

بودجه‌ریزی بر اساس پیشنهادهای شهروندان
میثم مظفر
رئیس کمیته بودجه شورای شهر تهران

یکی از رویکردهایی که شورای ششم در ابتدای کار دنبال کرد، بحث بودجه‌ریزی مشارکتی بود؛ به این معنا که مردم بتوانند در تعریف پروژه‌ها و برنامه‌های مورد نیاز شهر، منطقه و محله خود مشارکت داشته باشند و شورا با نگاه از پایین به بالا، ادبیات نظری موضوع را مطرح کرد. در چندین جلسه با شهردار تهران سامانه‌های بودجه‌ریزی در کشورهای مختلف ارائه شد و خوشبختانه بحث توسعه مشارکت‌های شهروندان در مدیریت شهری جزو برنامه‌های شهردار تهران پیش از انتخابشان بود. این رویکرد در شورا و شهرداری مورد توجه قرار گرفت و تبدیل به سامانه‌ای شد که بتواند نظرات، آراء و ترجیحات مردم در نظام برنامه و بودجه شهرداری را لحاظ کند که در قالب سامانه «من شهردارم» این کار انجام گرفت. شورا نیز درباره سامانه «من شهردارم» که اجزای آن به چه صورت باشد، نظر مشورتی ارائه داد و در سال اول اجرای طرح، شهرداری سامانه‌ای را طراحی کرده بود که بیشتر درباره وضع موجود نظرسنجی می‌کرد، اما خوشبختانه آن به یک سامانه IT Base تبدیل شد و قابلیتی که شورا مدنظر داشت که شهروندان بتوانند پروژه‌ها را به صورت مکان محور در یک موقعیت و نقطه معین جانمایی کنند و بابت یک پروژه مشخص پیشنهاد دهند، محقق شد. امسال شهرداری تهران تبلیغات و ترویج خوبی را در جهت اجتماعی شدن سامانه «من شهردارم» داشت و بیش از یک میلیون نفر از شهروندان در این سامانه مشارکت کردند و این جای تقدیر دارد. عملکرد خوبی را شهرداری تهران در این زمینه داشته است. باید بخشی از بودجه شهرداری مبتنی بر ترجیحات مردم باشد که این سامانه در ابتدای کار موفقیت‌های آغازین را کسب کرده است.

طرح «من شهردارم» شهرداری در راستای قانون اساسی است
مالک شریعتی نیاسر
نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی

مشارکت مردم در اداره امور جامعه در جمهوری اسلامی یک اصل و ضرورت است. در واقع اساس جمهوریت نظام بر اساس مشارکت مردم در اداره جامعه تعریف شده و وقتی انتخابات بر گزار می‌شود در راستای این اصل است. مردم در انتخابات به صورت مستقیم و غیر مستقیم افراد منتخب خود را بر می‌گزینند. پس مشارکت مردم در اداره کشور در جای جای قانون اساسی وجود دارد و وقتی می‌خواهیم مردم در اداره شهر و جامعه حضور داشته باشند باید نظرات آنان را بشنویم و مطابق مطالبات آنان، اداره امور را دنبال کنیم. یکی از اقداماتی که باید دنبال کرد اولویت‌دهی پروژه‌های اجرایی است؛ به‌ویژه پروژه‌هایی که در زندگی روزمره مردم تأثیر مستقیم دارد که جلوه اساسی چنین پروژه‌هایی در شهرداری تهران است؛ چرا که با پروژه‌های شهری مردم به صورت روزانه درگیر هستند. بنابراین هر قدر بتوانند در امور شهر نقش داشته باشند، بار اداره شهر نیز تأثیر گذار خواهد بود. برای سال دوم، مدیریت شهری پایتخت طرح «من شهردارم» را به اجرا در آورده است که جا دارد بگوییم این ابتکار شهرداری تهران قابل تقدیر بوده و طرح «من شهردارم» در راستای همین مشارکت مردم در اداره امور طراحی شده است. اینکه مدیریت شهری تهران مطابق اصل قانون اساسی طرحی را طراحی کرده که مردم بتوانند در شهر و پروژه‌های شهری تصمیم‌گیری داشته باشند اقدام مثبتی بوده و کار بسیار مهم و ارزشمندی است. تصمیم‌گیری خود مردم برای محل زندگی و کارشان و اولویت‌بندی در اجرای پروژه‌ها که کدام پروژه اجرا شود و کدام پروژه در دستور کار جدی مدیران شهری واقع شود، رضایتمندی بسیار زیادی ایجاد می‌کند و سرمایه اجتماعی را در کشور بالا خواهد برد.

عبدالمطهر محمدخانی
سخنگوی شهرداری تهران

آرای میلیونی تهرانی‌ها و مسئولیت سنگین مدیریت شهری

طرح من شهردارم ۲ برای دومین سال پیاپی اجرا شد تا مجدداً برای پروژه‌های محلی، مشارکت مردم را داشته باشیم اما چند نکته در این خصوص حائز اهمیت است.

۱ مشارکت تهرانی‌ها در دومین دوره «من شهردارم» از یک میلیون نفر گذشت. نصاب قابل توجهی که نمودار روشنی از دغدغه‌ها برای توسعه و پیشرفت پایتخت است. از این منظر، آمار قابل مقایسه‌ای با دیگر بسترهای مشارکت عمومی شهروندان در نظام حکمرانی جمهوری اسلامی است. این مشارکت سنگین اما مسئولیت‌های بدنه اجرایی و مجموعه مدیریت شهری را سنگین‌تر از گذشته کرد. حفظ اعتماد مردم از کسب اعتماد آنها دشوارتر است و چاره‌ای جز خدمتگزاری نیست.

۲ «جمهوریت» مهم‌ترین رکن نظام اسلامی است؛ نص صریح اصل پنجاهوششم قانون اساسی تک‌تک شهروندان را حاکم بر سرنوشت اجتماعی خود می‌داند. زمینه مشارکت مردم اما در اداره اجتماع باید فراهم شود. انتخابات یکی از بسترهای نقش‌آفرینی آنها در تعیین سرنوشت سیاسی است. «من شهردارم» در بستر همین ایدئولوژی متولد شد؛ طرحی که مهم‌ترین سند اداره پایتخت یعنی بودجه سالانه را به اختیار شهروندان می‌سپارد. حالا همه تهرانی‌ها می‌توانند تنها با استفاده از یک تلفن همراه، اولویت‌های توسعه و پروژه‌های محلی را تعیین کنند.

۳ «اعتماد» جز با «مشارکت» شدنی نیست. نمی‌توان همراهی افکار عمومی را بدون دخالت دادن آنها در اداره شهر به‌دست آورد آن هم در چنین شرایطی؛ وقتی شهروندان روزانه زیر بمباران انبوه تولیدات مایوس‌کننده برخی رسانه‌ها قرار دارند. مهم‌ترین خط قرمز دشمنان امروز، سرزندگی ایرانی‌هاست. آنها با امید و اعتماد مشکل دارند. برای همین از هیچ تلاشی برای گسترش نوامیدی و بی‌اعتمادی مضایقه نخواهند کرد. اصل این ایده مشارکت شهروندان در اداره شهر است. وقتی اختیار هزینه‌کرد بودجه‌های سالانه مستقیماً در اختیار مردم باشد، وقتی اجرای پروژه‌ها در دست مطابق آرای آنها پیش چشم‌انسان باشد، وقتی ساکنان پایتخت روی زمین نتیجه رأی و مشارکت سیاسی خود را ملاحظه کنند، اعتماد هم ساخته خواهد شد. توده‌های افکار عمومی باید به این باور برسند که استفاده از حضور آنها در صحنه‌های مختلف «مایبشی» نیست.

۴ نه‌فقط پروژه‌های کوچک‌مقیاس و محلی بلکه امسال برای نخستین بار کلان‌مسائل شهرداری تهران نیز به رأی عمومی گذاشته شد. حالا مردم می‌توانند علاوه بر تعیین اولویت‌های هزینه‌کرد بودجه محله‌ها، برای طرح‌های کلان مدیریت شهری نیز اظهار نظر کنند. ابتکار جالب دیگر دومین دوره طرح «من شهردارم» سؤالی بود که از همه شرکت‌کنندگان پرسیده می‌شد: «شما برای حل مشکلات و مسائل تهران چه کار می‌توانید انجام دهید؟» این یعنی مشارکت تنها برای کسب رأی نبود. توسعه شهر بدون مشارکت شهروندان امکان‌پذیر نیست. تجربه ۵ دهه گذشته نشان می‌دهد هر جا توده‌های مردم وارد صحنه شدند، کار سامان یافته است. مدیریت شهری به همین خاطر روی توان تک‌تک تهرانی‌ها برای عمران و آبادانی شهر حساب می‌کند.

۵ ۸۰۰ میلیارد تومان اعتبار برای پروژه‌های توسعه محلی در بودجه سال آینده در نظر گرفته شده است. تقریباً ۲ برابر پارسل. به‌علاوه شهروندان می‌توانند به‌صورت کاملاً برخط روند پیشرفت هر کدام از پروژه‌های منتخب را پیگیری و رصد کنند. بالغ بر ۸۰ درصد پروژه‌های منتخب سال گذشته نیز تکمیل و تحویل شهروندان شده است. گزارش دهی مداوم از روند اجرای طرح‌ها و عملکرد شفاف ضروری است. آرای میلیونی تهرانی‌ها حالا مسئولیت همه را سنگین‌تر از گذشته می‌کند. چاره‌ای جز تداوم خدمتگزاری برای حفظ اعتماد مردم وجود ندارد.

